NYTT
om forskning

Nr 4 2006
Stiftelsen Lantbruksforskning

Foto: Kalle Bergström, Bildarkivet

REDAKTÖRENS RUTA

Nu är vi två personer här på informationsavdelningen. Anna Blomberg är tillbaka efter sin tid på Zanzibar! Under nästa år kommer vi därför att satsa extra på kommunikation. Som kick-off arrangerar vi ett möte den 10 januari då rådgivare, lantbrukare, informatörer och förtroendevalda är inbjudna att komma med idéer för ett ökat kunskapsutbyte mellan näringen och forskningen.

Läs mer om idémötet "Bonde söker forskare" den 10 januari på vår hemsida www.lantbruksforskning.se eller ring Anna på 08-787 51 53

REDAKTIONEN

"Nytt om forskning" beskiver kortfattat resultat från flera olika forskningsprojekt som finansierats av lantbrukare via Stiftelsen Lantbruksforskning. Dessutom förmedlas kontakter med forskare som är kopplade till sina respektive projekt.

"Forskning lönar sig" är ett nyhetsbrev som fokuserar på resultaten från ett forskningsprojekt och beräknar de kronor och ören som en lantbrukare kan spara på att tillämpa resultat från projektet. Du kan prenumerera GRATIS på båda dessa nyhetsbrev via e-post eller få dem direkt hem i brevlådan.

Upplagan är ca 8 300.

Stiftelsen Lantbruksforskning
(Swedish Farmer's Foundation for Agricultural Research)
105 33 Stockholm
tel 08-787 50 00
fax 08-22 68 30
www.lantbruksforskning.se

Ansvarig utgivare Eva Pettersson
Redaktörer Josefin Kihlberg/ Anna Blomberg
Grafisk form/layout Jacobsson & Partner
Tryck Ekotryck Redners AB
Papper Tom & Otto Silk
ISSN 1401-5471

Citera oss gärna men ange källan!

Flyttbara hyddor och halvautomatisk utfodring rekommenderas

Använd mobila system där grisarnas hyddor roteras på betena och inför halvautomatisk utfodring och vattning – det är forskarnas bästa tips för utegrisar.

Foto: Björn Svensson, Bildarkivet

När grisarnas hyddor och beten varieras och flyttas runt skapas mindre risker för oönskad punktbelastning av växtnäring. I mobila system krävs det att man tänker på arbetsmiljön för människorna och för att undvika tunga lyft kan man använda utfodrings- och vattningssystem som är halvautomatiska. Halvautomatiska system kan t.ex. bygga på att man fyller foderautomaten med traktorskopan istället för manuellt.

Om man nu redan har ett stationärt system för sina utegrisar krävs det mer tekniska lösningar för att samla upp gödseln i de punktbelastade områdena och strategier för att minska smittspridning.

Detta forskningsprojekt var unikt då det tog ett helhetsgrepp och tittade på både arbetsmiljön, växtnäringsläckaget och djurhälsan. Undersökningen utfördes på sex gårdar som var KRAV-godkända. Varje gård hade minst en heltidsarbetare och varje fålla hade ca 40 slaktsvin. På två gårdar och 20 grisgrupper gjordes djupstudier av grisarnas beteende genom att fållan indelades i fyra delar som representerade olika beteenden. Dessutom hämtades information om in- och utflöden av näringsämnen på gården samt i fållan.

Läs mer goda råd om utegrisar i JTIinformerar nr 111 på www.jti.se eller kontakta Eva Salomon, JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik, tel 018- 30 33 61, e-post eva.salomon@jti.se

Projekt 0346010 System för utegående slaktsvin i ekologiskt lantbruk – djurmiljö, hushållning av växtnäring och arbetsmiljö

Foto:Kjell Olausson

Bullret på gården skadligt

Hörselskador är betydligt vanligare bland lantbrukare än bland svenskar i allmänhet. Därför har forskarna mätt bullret hos lantbrukare på 16 gårdar. Nio bullerdosmätningar överskred gränsvärdet på risk för hörselskada.

Forskarna har följt lantbrukare på 16 gårdar för att identifiera bullerkällor och lantbrukarnas exponering för buller. Varje lantbrukares bullerexponering mättes under två dagar dvs. 32 mätningar utfördes. Gårdarna hade djurhållning med grisar eller mjölkkor samt egen beredning av foder. Nio av de 32 bullerdosmätningarna överskred 85 dB vilket är ett gränsvärde för risk för hörselskada. Dessutom överskred den dagliga ljudnivån 80dB i 25 fall, vilket innebär att arbetsgivaren är skyldig att informera och utbilda arbetstagaren, erbjuda tillgång till hörselskydd och hörselundersökning.

Det bör påpekas att riskerna är förknippade med hur lång tid man är utsatt för höga ljudnivåer. Därför bör man undvika att arbeta långa pass i taget vid extra högljudda maskiner. Varje gång man tar en ny maskin i bruk bör man fundera på hur den påverkar bullernivån och vad man kan göra för att minska effekterna. Nu finns fler goda råd för minskning av hörselskador på JTIs hemsida www.jti.se i JTIinformerar - nr 113.

Det fanns flera höga bullerkällor på samliga gårdarna som uppmättes i projektet. De högsta bullerkällorna, som bör åtgärdas var spannmålskrossar, ensilagefläktar, elverktyg, halmhack, utgödslingsanläggningar, ventilationsfläktar, vakuumpumpar, traktorer etc.

För mer information:
Qiuqing Geng, JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik,
tel 018-30 33 27,
e-post qiuqing.geng@jti.se
Niklas Adolfsson, JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik,
tel 018-30 33 44,
e-post niklas.adolfsson@jti.se

Projekt 0435002 Bullerdosmätningar i jordbruket för bedömning av risk för hörselskador

Torv i fastgödseln minskar kväveförlusterna

Forskarna har undersökt olika metoder för att minska kväveförlusterna från fastgödsellager och kommit fram till att en tillsats av torv i stallet kan minska förlusterna med 20 procent.

Avgången av ammoniak från stallgödsellager utgör en stor del av kväveförlusterna från svenskt lantbruk. I denna studie framkom det att huvuddelen av ammoniakavgången i fastgödsellager kom från öppna ytor av gödselvätska. Gödselvätskan består av urin och vatten från nederbörd. Om dessa ytor av gödselvätska kan minskas så minskar också kväveförlusten via ammoniakavgång. Totalt förlorades ca 700 kg kväve under gödsellagringen från oktober till maj vilket utgjorde ca 18 procent av det totala kväveinnehållet.

Resultaten visar att en tillsats av 2,5 - 4,4 kg torvströ per ko och dag kunde sänka förlusterna med 20 procent. Dessvärre motsvarar inte denna kvävebesparing kostnaden för torven. Lantbrukarna rapporterade dock andra fördelar som t.ex. minskad lukt, ökad lagringskapacitet och bättre förutsättningar för att kunna välja rätt spridningstidpunkt samt eventuellt även en bättre juverhälsa.

Tre olika metoder för att minska ytan på gödselvätskan undersöktes inledningsvis i liten skala: täckning med gummiduk, inblandning med torv samt förbättrad dränering. Dräneringen hade ingen effekt på kväveförlusterna medan täckning med gummiduk hade viss positiv effekt. Torvinblandning hade dock bäst effekt och testades därför i full skala.

Foto:Karl-Åke Nilsson, Bildarkivet

Läs hela rapporten på JTI:s hemsida www.jti.se eller kontakta
Lena Rodhe, JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik,
tel 018-30 33 51,
e-post lena.rodhe@jti.se

Projekt 0130046 Minskad ammoniakavgång från fast- och kletgödsellager

Enklare modell för riskbedömning av bekämpningsmedel behövs

Foto: Bengt Ekberg, Bildarkivet

Forskarna har utvecklat en modell som redovisar miljö- och hälsorisker vid användning av kemiska bekämpningsmedel. Tanken är att modellen ska kunna användas som ett verktyg för att jämföra olika alternativa bekämpningsmedel och därmed minska såväl miljörisker som hälsofara.

Utvärderingen kom dock fram till att modellen ännu är för komplex för att kunna användas effektivt och fortsatt arbete pågår med att ta fram ett enklare verktyg som ger mer entydiga svar. Tanken med modellen är att den räknar ut miljörisken baserat på antalet behandlingar som används, ämnets egenskaper i använda produkter och vilken appliceringsmetod, tidpunkt etc. som använts. Dessutom beräknar modellen hälsorisken baserat på antal behandlingar, ämnets toxicitet och vilken skyddsutrustning som har använts.

Slutsatser från utvärderingen redovisas på www.odlingibalans.com

För mer information: Lars Törner, Odling i Balans, tel 042-321 005, e-post info@odlingibalans.com

Projekt: 0248035 Riskindex för kemiska bekämpningsmedel – resultat från en utvärdering på gårds- och grödnivå

"Bondens egen marknad" - bra marknadsföring

I flera orter i Sverige har den lokala torghandeln återuppstått och då ofta i ekologisk tappning. Vad får då producenter och konsumenter ut av en torgmarknad?

Forskarna har genom en enkätundersökning tillfrågat både konsumenter och producenter om vad som lockar dem till en torgmarknad. Konsumenterna uppskattade färska varor av bra kvalitet och det faktum att de stödjer småskaligt jordbruk med lokal framställning. De uppskattade också möjligheten att möta producenterna direkt och skapa en relation och tillit. Många av de intervjuade sa att förut visste de inte var de skulle köpa lokalt odlad och producerad mat. Överlag är köparna på "Böndernas egna marknader" nöjda!

Producenterna såg inte att de förlorade inkomster på marknaden men inte heller att de tjänar några stora summor. Däremot såg de marknaden som ett bra tillfälle för marknadsföring av sina produkter och sig själva. Framförallt små, nischade producenter har hjälp av marknaden. Enligt producenterna är marknaden ett relativt billigt och väldigt roligt sätt att informera om sin verksamhet.

Marknaderna i Malmö och Stockholm har dessutom bidragit till att tidigare stillsamma stadsdelar har fått nytt liv med nyöppnade butiker.

Slutsatsen är alltså att de sociala faktorerna överväger både för konsument och producent men att "Bondens egen marknad" inte är ett alternativ till den vardagliga handeln, istället erbjuder de ett värdefullt komplement.

För mer information se hela rapporten på www.iiiee.lu.se eller kontakta Helen Nilsson, Lunds Universitet, tel 046-222 02 46, e-post helen.nilsson@iiiee.lu.se

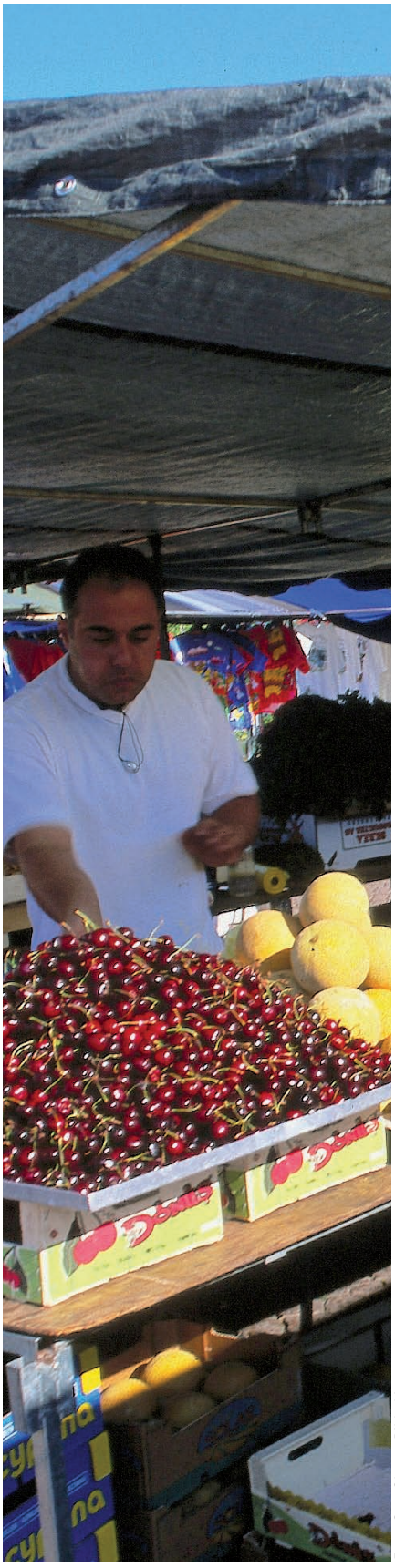

Foto: Gert Olsson, Bildarkivet

Projekt V0546110 Sociala och ekonomiska aspekter av Bondens egen marknad – från perspektiven av producenterna och konsumenterna.

NYTT
om forskning

POSTTIDNINGB
Stiftelsen Lantbruksforskning
105 33 STOCKHOLM

Mindre ideologi och mer ekonomi – lantbrukskooperation i förändring

Foto: Alex & Martin, Bildarkivet

Kooperativ affärsverksamhet präglas av demokrati. Det är positivt ur många aspekter, men kan också leda till en viss tröghet i företagandet då kommunikationen med medlemmarna kräver tid.

Per Echeverri från Karlstads universitet har deltagit i sju lantbrukskooperativa föreningsmöten i Värmlands län; tre inom Svenska Lantmännen, tre inom Milko och ett inom Swedish Meats. Han har videofilmat mötena, samlat in enkätdata och intervjuat vissa mötesdeltagare för att ta reda på vilka attityder som finns inom den svenska lantbrukskooperationen och hur delaktigheten kan bevaras samtidigt som beslutsvägarna effektiviseras.

Echeverris studie visar att det finns en olöst spänning mellan de gamla kooperativa idealen och den nya marknadsorienterade företagsutvecklingen – ideologi mot ekonomi. Trots det konstaterar han att kooperationens ideologiska värden fortfarande är viktiga för en strategisk utveckling inom lantbruket, men att samarbetet går mer och mer från en nationell nivå till lokala eller regionala nätverk.

Studien diskuterar också den tröghet i beslutsprocesserna som flera av intervjupersonerna vittnar om. Likväl kan den samhörighet som kooperationen skapar vara värd att bevara och lösningen vore då att hitta andra kommunikationssystem som fungerar snabbare och inte hindrar utvecklingen av affärsmässigheten och marknadsanpassningen.

Föreningsmötena upplevs av deltagarna som relativt ändamålsenliga, men det vore önskvärt att skapa mer delaktighet och öppna upp ännu mer för dialog. Det skulle driva upp engagemanget för den kooperativa verksamheten, öka affärsutbytet mellan lantbrukarna och skapa en tydligare arena för diskussion av gemensamma frågor för det svenska lantbrukets överlevnad. Det finns alltså skäl för den som ansvarar för föreningsmötenas form att pröva alternativa mötesformer.

För mer information:
Per Echeverri, Karlstads universitet,
tel 054 700 15 05,
e-post per.echeverri@kau.se

Projekt 9945002 Styrning och kommunikation i lantbrukskooperation – en analys av organisering vid skiftande rollidentiteter.

AKTUELLA DATUM

6 december	Beslutsgrupp mjölk
7 december	SLFs styrelse
10 januari	Idémötet "Bonde söker forskare"
7 februari	Seminariedag "Pärer och kaninmat", Örebro

BESTÄLL FRÅN SLF-BIBLIOTEKET!

ARBETSMILJÖ
En ny temaskrift som redovisar tre års forskning inom området arbetsmiljö. Ämnen som behandlas är olycksfall, lantbrukares hälsa, risker vid växtodling och stallarbetet i skriften "Mer om Forskning nr 1 2006".

SLF:S VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2005
Läs om de projekt som SLF finansierade under 2005.

MJÖLKPRODUKTION
Läs om resultaten från tre års forskning inom mjölkproduktion, produktkvalitet, vall och utfordring, hälsa, avel samt inhysning "Mer om Forskning nr 1, 2003".

POTATIS
Resultaten från de senaste årens forskning på matpotatis presenteras i "Mer om Forskning nr 2, 2003".

FJÄDERFÄ
Resultat från flera års forskning på värphöns presenteras i skriften "Mer om Forskning nr 1, 2004".

Skrifterna "Mer om Forskning"och Verksamhetsberättelsen är producerade av Oscarsson Text & Form.

Beställ skrifterna GRATIS på
tfn 08-787 51 54
fax 08-22 68 30
eller per post
Stiftelsen Lantbruksforskning
105 33 Stockholm

Du kan också beställa via hemsidan
www.lantbruksforskning.se
eller på e-post till
josefin.kihlberg@lrf.se